

Obrazložitev Akta o metodologiji za obračunavanje omrežnine za elektrooperaterje

Agencija za energijo (v nadaljevanju agencija) je na podlagi petega odstavka 124. člena Zakona o oskrbi z električno energijo (Uradni list RS, št. 172/21 – ZOOE) zadolžena za izdajo Akta o metodologiji za obračunavanje omrežnine za elektrooperaterje (v nadaljevanju akt). Akt določa metodologijo za obračunavanje omrežnine za prenosni in distribucijski sistem električne energije, čezmerno prevzeto jalovo energijo, za priključno moč in za druge storitve.

Metodologija za obračunavanje omrežnine je določena tako, da spodbuja učinkovitost elektrooperaterjev in uporabe sistema električne energije. Metodologija določa kategorije uporabnikov sistema in njihova medsebojna razmerja tako, da posamezne tarifne postavke omrežnine odražajo stroške, ki jih uporabniki sistema pri uporabi sistema električne energije povzročajo.

Akt v primerjavi s trenutno veljavnim Aktom o metodologiji za določitev regulativnega okvira in metodologiji za obračunavanje omrežnine za elektrooperaterje (Uradni list RS, št. 46/18, 47/18 – popr., 86/18, 76/19, 78/19 – popr., 85/20, 145/21 in 172/21 – ZOOE) v skladu z zahtevami iz zakonodajnega svežnja ukrepov »Čista energija za vse Evropejce« spreminja metodo obračunavanja omrežnine za prenosni oziroma distribucijski sistem, medtem ko sta metodi obračunavanja omrežnine za čezmerno prevzeto jalovo energijo in omrežnine za priključno moč zgolj posodobljeni.

Podlaga določitve metodologije za obračunavanje omrežnine za prenosni in distribucijski sistem je projektna naloga »Prenova metodologije obračunavanja omrežnine in tarifnega sistema«, ki je v agregirani obliki povzeta v končnem poročilu iz decembra 2021, dosegljivem na spletni strani agencije [Prenova metodologije obračuna omrežnine in tarifnega sistema - Javna posvetovanja - Agencija za energijo \(agen-rs.si\)](https://www.agencija-za-energijo.si)

Osnutek akta je bil v javni obravnavi od 29. marca do vključno 6. maja 2022. Prejete pripombe in odgovori agencije na prejete pripombe so podani v ločenem dokumentu. V nadaljevanju je predstavljena metodologija ter najpomembnejše vsebinske spremembe sprejetega akta v primerjavi z osnutkom akta.

Omrežnina za prenosni oziroma distribucijski sistem

Omrežnino za prenosni oziroma distribucijski sistem plačujejo uporabniki sistema, ko iz omrežja prevzemajo električno energijo na posameznem prevzemno-predajnem mestu. Ti uporabniki sistema so končni odjemalci, priključeni na prenosni oz. distribucijski sistem, ter uporabniki sistema, ki energijo shranjujejo in jo ponovno oddajajo v sistem. Uporabniki sistema morajo pokrivati stroške omrežja, na katero so priključeni, ter stroške drugih - višjih nivojev glede na njihov delež k skupni obremenitvi omrežja, zato so uporabniki razvrščeni v posamezno uporabniško skupino glede na napetostni nivo in način priključitve. Za posamezni nivo so v skladu z metodologijo za določitev regulativnega okvira določeni stroški omrežja, ki so podlaga za določitev posameznih tarifnih postavk omrežnine.

Tarifne postavke omrežnine za prenosni oziroma distribucijski sistem se določijo glede na obračunsko moč [kW] ter prevzeto električno energijo [kWh], uporabniku sistema pa se ločeno obračunata omrežnina za moč ter omrežnina za energijo.

Časovni bloki

Za učinkovito uporabo elektroenergetskega omrežja in trajnostnega razvoja omrežja morajo biti tarifne postavke omrežnine različne glede na sezono in znotraj dneva, saj na ta način uporabnike sistema spodbujajo k uporabi omrežja v obdobjih, ko je obremenjenost omrežja manjša, in nasprotno, uporabnikov sistema ne spodbujajo k uporabi omrežja takrat, ko je večje povpraševanje in je verjetnost prezasedenosti omrežja večja. Zato so določeni časovni bloki, ki predstavljajo obdobje znotraj dneva in so določeni ločeno za višjo oziroma nižjo sezono ter delovni dan oziroma dela prost dan.

Pri določitvi časovnih blokov, prikazanih v Prilogi 2, je agencija sledila pripombam in predlogom predlagateljev, da se uporabnikom sistema, ki se jim ne evidentirajo 15-minutne meritve za prevzeto energijo, omogoči način izračuna mesečnega zneska omrežnine za prenos in distribucijo po dosedanjem obračunu prevzete energije v obdobju MT in VT. Zato so v členu z definicijami in v prilogi akta dodana navodila o določitvi obdobja MT in VT, ki sta združljivi z določitvijo novih časovnih blokov za uporabnike, ki se jim evidentirajo 15-minutne meritve. Za zagotovitev skladnosti med obema pristopoma je prilagoditev izvedena tako, da so prehodi med časovnimi bloki poravnani čez celo leto, obenem pa so prehodi med časovnimi bloki poravnani z obdobji VT in MT. S tem je agencija brez metodoloških odstopanj tudi zagotovila, da bodo uporabniki sistema (predvsem manjši končni odjemalci), ki že zdaj prilagajajo svoj odjem času nizke ter povečane obremenitve, lažje sprejeli nove časovne bloke.

Obračunska moč in obračunavanje omrežnine za moč

Za spodbujanje aktivnega odjema in ustrezne uporabe elektroenergetskega omrežja se obračunska moč obračuna glede na vnaprej dogovorjeno obračunsko moč ter presežno obračunsko moč, ki pomeni izmerjeno moč odjema nad dogovorjeno obračunsko močjo.

Agencija je sledila pripombam predlagateljev po večji preglednosti in poenostavitvi postopka določanja obračunske moči. Dogovorjeno obračunsko moč za uporabnike sistema s priključno močjo manjšo ali enako 43 kW bo določil elektrooperater sistema kot povprečje treh konic v časovnega bloka 1 v zadnjih 12 mesecih pred določitvijo dogovorjene obračunske moči, uporabnikom sistema nad 43 kW pa se dogovorjena obračunska moč določi za posamezni časovni blok na podlagi uporabnikovih doseženih 15-minutnih moči posameznega časovnega bloka v zadnjih 12 mesecih. Elektrooperater bo moral obračunske moči določiti do konca maja, uporabniki sistema pa bodo z računom za omrežnino za junij, julij in avgust seznanjeni z dogovorjeno obračunsko močjo. Uporabniki sistema bodo lahko brezplačno spremenili dogovorjeno obračunsko moč do 20. septembra. Kasnejša sprememba dogovorjene obračunske moči bo plačljiva v skladu s cenikom drugih storitev.

Presežna obračunska moč se določi na podlagi dosežene moči uporabnika sistema nad dogovorjeno obračunsko močjo, izmerjeno z regulatorjem 15-minutnih maksimalnih porab električne energije v posameznem časovnem bloku.

Če uporabnik sistema ne preseže dogovorjene obračunske moči, se ta obračuna na podlagi dogovorjene moči v posameznem časovnem bloku in tarifne postavke omrežnine za moč za posamezno uporabniško skupino in posamezni časovni blok.

Če pa uporabnik sistema preseže dogovorjeno moč, se v omrežnini za moč upošteva tudi presežna moč. Prehodna določba določa, da se uporabnikom sistema, ki dve leti po uveljavitvi tega akta ne spreminjajo s strani elektrooperaterja vnaprej določene dogovorjene obračunske moči, presežna moč ne obračuna, medtem ko se uporabnikom sistema, ki spreminjajo s strani elektrooperaterja določeno dogovorjeno obračunsko moč, ta obračuna takoj po uveljavitvi akta.

Prevzeta električna energija in obračunavanje omrežnine za energijo

Omrežnina za prevzeto električno energijo se uporabniku sistema obračuna kot zmnožek prevzete električne energije uporabnika sistema v posameznem časovnem bloku in pripadajoče tarifne postavke omrežnine za energijo, ki je določena za posamezno uporabniško skupino in časovni blok.

Omrežnina za uporabnike sistema, katerim se ne evidentirajo 15-minutne meritve za prevzeto energijo

Uporabnikom sistema, ki se jim ne evidentirajo 15-minutne meritve za prevzeto energijo in so priključeni na NN omrežje, se prav tako obračunata omrežnina za moč in omrežnina za energijo, pri čemer je obračunska moč za te uporabnike sistema določena v aktu glede na uporabnikovo priključno moč. Prevzeta energija, ki predstavlja podlago za obračun omrežnine za energijo, pa se določi kot izmerjena energija iz sistema v obračunskem obdobju.

Omrežnina za uporabnike sistema s specifično uporabo sistema električne energije

Zaradi specifične uporabe sistema električne energije akt določa tudi obračun omrežnine za prenosni oz. distribucijski sistem za:

- končne odjemalce z nameščeno proizvodno enoto za samooskrbo,
- člane energetske skupnosti državljanov, skupnosti na področju obnovljivih virov oziroma skupnostne samooskrbe,
- uporabnike sistema, ki sodelujejo pri zagotavljanju sistemskih storitev.

Za obračun omrežnine za prenosni oz. distribucijski sistem za člane skupnosti bodo ločeno določene prilagojene tarifne postavke za energijo za distribucijski sistem, ki bodo odražale stroške uporabe omrežja v časovnem bloku b glede na lokacijo prevzemno-predajnega mesta proizvodne naprave skupnostne samooskrbe in končnega odjemalca. Uporabniki sistema, priključeni na distribucijski sistem, plačujejo omrežnino za energijo za prenosni in distribucijski sistem, prevzeto iz sistema izven skupnosti, ter omrežnino za distribucijski sistem za dodeljeno količino proizvedene delovne energije iz proizvodnih enot skupnosti, ki se pomnoži s prilagojeno tarifno postavko za energijo in upošteva le obseg uporabe javnega distribucijskega omrežja, na katero so priključena prevzemno-predajna mesta proizvodnih naprav in prevzemno-predajna mesta končnih odjemalcev v skupnosti, ki je lokacijsko odvisna. Članom skupnosti se prav tako določi omrežnina za presežno moč glede na doseženo moč uporabnika sistema, evidentirana iz 15-minutnih meritev prevzema in dodeljenih količin proizvedene delovne energije iz proizvodnih enot skupnosti po obračunskih intervalih v časovnem bloku.

Akt v primerjavi z aktom iz javne obravnave ohranja pristop prilagajanja tarifnih postavk, hkrati pa natančneje določa obračun glede na obseg uporabe omrežja

posameznega člana skupnosti. Nabor značilnih primerov priključitve končnega odjemalca in proizvodnih naprav je razširjen. Delež uporabe omrežja je določen tako, da končni odjemalec ni obremenjen za stroške uporabniških nivojev, ki so nižje ležeči od njegove ravni priključitve. Prilagojene tarifne postavke bodo tako veljale tudi za določene primere razpršene skupnosti.

Lokalna dinamična tarifa

Akt določa način obračunavanja omrežnine za distribucijski sistem na podlagi lokacijskih dinamičnih tarifnih postavk omrežnine za distribucijski sistem za posamezno zaključeno geografsko področje tako, da se k omrežnini za energijo za prenos in distribucijo dodatno obračuna dinamična tarifna postavka omrežnine, ki je namenjena znižanju porabe uporabnikov sistema v času kritične konične obremenitve lokalnega omrežja oziroma povečanju porabe uporabnikov sistema v času kritične neto proizvodnje lokalnega omrežja s ciljem zagotoviti največjo možno razbremenitev distribucijskega sistema ter zmanjševanje izgub energije oziroma zagotavljanje ustrezne kakovosti napetosti v lokalnem omrežju. Obdobje veljavnosti in višino dinamičnih tarifnih postavk določi distribucijski operater na podlagi napovedovanja obratovalnega stanja ob upoštevanju okoljskih dejavnikov oziroma razpoložljivosti energije iz razpršenih virov energije.

Omrežnina za čezmerno prevzeto jalovo energijo, omrežnina za priključno moč ter tarife za obračunavanje omrežnine

Akt v nadaljevanju določa tudi način obračuna omrežnine za čezmerno prevzeto jalovo energijo ter omrežnine za priključno moč.

Del akta, ki se nanaša na zaračunavanje omrežnine, določa posamezne tarife za obračunavanje omrežnine, ki v obliki tabel prikazujejo, za katere tarifne elemente, uporabniške skupine ter časovne bloke se bodo določile posamezne tarifne postavke omrežnine.

Druge vsebinske spremembe akta

Na podlagi več pripomb v okviru javne obravnave je agencija akt dopolnila z novim členom, ki ureja obračun omrežnine v primeru izpadlih merilnih podatkov. V primeru izpadlih meritev se omrežnina za presežno moč ne bo obračunala za obračunski interval, v katerem ni bila zagotovljena 15-minutna meritev. Določen je tudi način obračuna omrežnine za energijo v primeru izpadlih meritev. Če bo uporabniku sistema zagotovljenih vsaj 90 % meritev obračunskega intervala, se v primeru izpadlih meritev za določitev prevzete električne energije smiselno uporabljajo določbe SONDSEE, ki ureja nadomeščanje manjkajočih vrednosti v obremenilnem diagramu akta. Če pa ima uporabnik sistema zagotovljenih manj kot 90 % meritev obračunskega intervala, pa se uporabniku sistema za ta mesec obračuna omrežnina za energijo na podlagi člena, ki ureja obračunavanje omrežnine za uporabnike sistema, ki se jim ne evidentirajo 15-minutne meritve za prevzeto energijo.

Na področju aktivnega odjema so na podlagi prejetih pripomb in internih analiz opravljene nadgradnje akta s ciljem zagotoviti uporabnikom sistema učinkovit dostop do informacij in podatkov ter izmenjavo podatkov in tudi potrebne storitve na ravni nacionalnega podatkovnega vozlišča. Opravljene so tudi nadgradnje za omogočanje pogojev hitrejšega vključevanja uporabnikov v naprednejši način obračuna, ki ga uvaja nova metodologija.

Priloge akta

Drugi del akta sta Prilogi 1 in 2, pri čemer Priloga 1 prikazuje metodološki pristop določitve tarifnih postavk omrežnine, Priloga 2 pa parametre, potrebne za določitev tarifnih postavk omrežnine.

Poglavje 1 Priloge 1 (Metodološki pristop določitve tarifnih postavk omrežnine za prenos oziroma distribucijo) zelo podrobno opisuje postopek določitve tarifnih postavk omrežnine za prenos oziroma distribucijo. Na podlagi modela omrežja se določijo uporabniške skupine, ki se jim pripišejo stroški omrežja glede na moč in energijo. Pri tem se za spodbujanje učinkovite uporabe omrežja upošteva obremenjenost omrežja v različnih časovnih obdobjih, zato se določijo sezone in časovni bloki. Na podlagi prikazanega metodološkega pristopa se določijo tarifne postavke omrežnine za energijo oziroma moč za prenos oziroma distribucijo za posamezno uporabniško skupino v časovnem bloku.

V poglavju 1 Priloge 1 so ločeno prikazani tudi metodološki principi določitve tarifnih postavk omrežnine za energijo za uporabnike sistema, ki se jim ne evidentirajo 15-minutne meritve za prevzeto energijo, in način določitve tarifnih postavk omrežnine za energijo za distribucijski sistem za člane skupnosti.

Metodološki princip določitve tarifne postavke omrežnine za čezmerno prevzeto jalovo energijo in tarifne postavke omrežnine za priključno moč prikazujeta poglavji 2 in 3 Priloge 1.

Priloga 2 določa naslednje parametre, potrebne za določitev tarifnih postavk omrežnine:

- delež stroškov, dodeljenih na tarifo za moč oziroma energijo,
- število ur največje konične obremenitve,
- odstotek ur največje konične obremenitve,
- sezone, časovne bloke, časovno razporeditev časovnih blokov po sezonah, obdobjih in urah ter obdobje veljavnosti višje (VT) in nižje (MT) tarifne postavke omrežnine in
- vrednost faktorja presežne moči.

Začetek uporabe akta

Akt bo začel veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se bo začel s 1. januarjem 2024. Za pravočasno zagotovitev dogovorjenih obračunskih moči in podatkov, potrebnih za izračun tarifnih postavk omrežnine, se bosta 12. in 49. člen začela uporabljati že z uveljavitvijo akta.

V Mariboru, 17. novembra 2022